

Utbildningsutvärdering vid Swedesd 2019

**Rapport
4.10.2019**

1)	Uppdrag, bedömningsgrunder och bedömagrupp	3
2)	Metodik.....	4
3)	Helhetsbedömning	5
4)	Bedömning av uppdragsutbildningarna	8
5)	Rekommendationer för framtiden.....	11
6)	Bakgrundsmaterial	12

1) Uppdrag, bedömningsgrunder och bedömargrupp

På uppdrag av Fakulteten för utbildningsvetenskaper vid Uppsala universitet, och som del av universitetets utbildningsutvärderingsprocess och fakultetens modell för utbildningsutvärderingar, har nedanstående bedömargrupp genomfört en bedömning av uppdragsutbildning och annan utbildning vid Swedesd (se direktiv i bilaga 1).

Uppdraget har bestått i att bedöma Swedesds uppdragsutbildning och ”annan utbildning”, samt lämna förslag om utvecklingsbehov. Som underlag till arbetet fanns dels den interna självvärderingen av detsamma, och dels övrigt grundmaterial som gruppen erhöll från Swedesd. Det skriftliga materialet vi erhöll utgjorde en bra grund för bedömningen. Som stöd för arbetet fungerade dokumenten Modell för utbildningsutvärderingar – Fakulteten för utbildningsvetenskaper, Råd och tips vid planering och genomförande av utbildningsutvärderingar (2018/153, reviderad 2019-01-24) och Modell för utbildningsutvärderingar vid Uppsala universitet. (2015/475, 2017-02-17).

Granskningen omfattar följande bedömningsområden:

- styrning och organisation
- förutsättningar
- utformning, genomförande och resultat
- jämställdhet
- student- och doktorandperspektiv
- arbetsliv och samverkan

Eftersom Swedesds utbildningsverksamhet inte är av traditionell akademisk karaktär, har bedömargruppen sett det nödvändigt att i sin granskning söka finna bedömningsområden som bättre lämpar sig för ”uppdragsutbildning och annan utbildning”. Bedömargruppen har vidare ansett det nödvändigt att inte enbart fokusera på uppdragsutbildning och annan utbildning, utan även inkludera en mer övergripande analys av hela organisationen. Detta för att på ett bättre sätt kunna bidra med utvecklingsförslag som kan gagna Swedesd på lång sikt. Således innehåller rapporten både en helhetsbedömning av Swedesd som tillsammans med de mer specifika uppdragsutbildningarna kan bidra med rekommendationer inför framtiden för Swedesd verksamhet och utbildning.

Bedömargruppen utsågs av dekanus Elisabet Nihlfors efter förslag från Swedesd och bestod av:

- Paula Lindroos, Åbo Akademi
- Roger Pettersson, SLU
- Mattias Nitschke, UU
- Annica Gullberg, UU

2) Metodik

Bedömargruppens arbete inleddes med ett möte den 13 juni 2019. Resten av förberedelsearbetet sköttes i gruppen via e-post där utkast till ett antal grundfrågor samt preliminär arbetsfördelning bestämdes. Även om vi i bedömargruppen ibland var tvungna att dela upp intervjuerna mellan oss har alla medlemmar i arbetsgruppen diskuterat alla delprocesser och aktivt deltagit i allt skrivarbete.

I arbetet ingick följande delmoment:

1. Inläsning och analys av material. Pågår under hela utvärderinsprocessen.
2. Semistrukturerade intervjuer under 2-3 dagar. Platsbesök 26-27 augusti med sex intervjuer. Ytterligare intervju den 5 september.
3. Sammanställning och analys. 28 augusti - 30 september. Inläsning av ytterligare dokument, sammanställning av preliminär rapport via e-post.
4. Skriftlig redovisning. 4 oktober.

Under platsbesöket den 26-27 augusti 2019 intervjuades Swedesds föreståndare Eva Friman samt projektledarna/lärarna Josefin Mardi, Alex Hellquist, Martin Westin, Sanna Barrineau och Shepherd Urenje. En ytterligare intervju med föreståndaren genomfördes den 5 september.

3) Helhetsbedömning

Swedesd, *Swedish International Centre of Education for Sustainable Development* (på svenska Internationellt center för lärande för hållbar utveckling), är ett centrum idag placerat vid Fakulteten för utbildningsvetenskaper vid Uppsala universitet. Geografiskt finns Swedesd både vid Campus Gotland och i Uppsala.

Enligt den instruktion som beslutades av fakultetsnämnden för utbildningsvetenskaper 2016-12-15 är syftet med Swedesd *”att stärka och främja kunskapsutveckling, kapacitetsbyggande och policyutveckling inom området utbildning och lärande för hållbar utveckling. Swedesd tar ett ledningsansvar i samarbeten med nyckelpartners i Sverige och internationellt. Swedesd bedriver egen forskning som är integrerad i kapacitets- och policyutvecklingsarbetet. Swedesd knyter också till sig forskningskompetens vid Uppsala universitet, samt i övrigt nationellt och internationellt, samt vinnlägger sig om ett starkt nationellt och internationellt forsknings- och praktikernätverk.”*

Efter att ha läst underlagen och intervjuat många medarbetare anser vi att det finns stor kreativitet och stort engagemang från alla medarbetare och att uppdragsutbildningen överlag håller bra kvalitet och **resultatet** blir oftast bra dvs. uppskattas av deltagarna, även om **utformningen och genomförandet** kan och bör utvecklas.

Samarbetet mellan kursledarna inom varje kurs verkar fungera bra och vad gäller **forskningsanknytningen** förefaller det också finnas en bra dynamik mellan de forskningsprojekt som drivs vid centret och kurserna, dvs forskningsprojekten berikar kurserna och **samverkansperspektivet** med omgivande samhälle är ofta tydligt.

Studentperspektivet och jämställdhetsaspekterna behöver i flera kurser utvecklas, vilket även självvärderingen påpekar. Denna utveckling innefattar inkludering av kursdeltagare både före, under och efter kursen samt utvärdering och uppföljning.

Vi anser vidare att det finns ett tydligt behov av bättre **styrning och organisation** kring kursverksamheten. Från självvärderingen framkommer att de administrativa rutinerna och kvalitetsuppföljningen behöver utvecklas. Det stämmer med den bild vi får från intervjuerna.

Den pedagogiska kompetensen hos kursledarna varierar och alla är inte pedagogiskt utbildade. Det kan i detta sammanhang noteras att Swedesd saknar akademiska lärartjänster, och att den undervisande personalen vanligen även fungerar som projektledare. Utöver TRUST-seminarierna och det nyinrättade ESD Learning Lab finns det idag inga gemensamma fora för pedagogiska samtal eller ett systematiskt kvalitets- och uppföljningsarbete med gemensamma mallar för kursvärderingar etc. Som Sahlin skriver i sin rapport *”att centret inte är en del av den löpande systematiska kvalitetssäkring som sker i de kollegiala organen i samband med exempelvis beslut rörande anställning av lärare, befordran, examination och kursplaner och som ger grunden för universitetets utveckling”* (Sahlin, 2019). Alla intervjuade såg det som mycket positivt om ett sådant pedagogiskt forum skulle utvecklas. Föreståndare Eva Friman presenterar en väl utvecklad plan för hur ett gemensamt forum för kursledare, systematiska uppföljningar samt kompetensutbildning i högskolepedagogik skulle kunna genomföras. Dock behövs ett långsiktigt uppdrag från någon instans vid universitetet samt en basresurs för uppföljningar och kursutveckling.

I stort sett alla intervjuade har också lyft fram behoven av ett **tydligare uppdrag** samt stabilare och långsiktigare villkor, både vad gäller **placering och basresurser**. Det är en förutsättning för att kunna ta fram tydliga och uppföljningsbara mål för verksamheten och ha ett större helhetstänkande. En positiv aspekt är dock att alla anställda, oavsett om de är heltidsanställda eller inte, har en fast anställning, vilket är väldigt bra förutsättning för en hälsosam och långsiktig arbetsplats.

En annan aspekt som flera intervjuade personer nämnde var avsaknaden av tydliga organisatoriska strukturer inom Swedesd, och synen på ESD, hållbar utveckling och förändringsarbete. En **utökad intern kommunikation** mellan ledning, forskare och projektledare kunde leda till en förbättrad samhörighet och samsyn. I relation till detta kommer osäkerheten inför framtiden. Utvärderingen har dock visat att det finns olika sidor av detta att förhålla sig till. Man vill värna om friheten, kreativiteten och möjligheten att nå en bredare målgrupp genom att ha en generell identitet. Samtidigt anser man att en tydligare identitet av vad Swedesd är och står för kunde bli tydligare även för samarbetspartners.

I dagsläget är det svårt att utan en stabil basfinansiering göra långsiktiga planer för kursverksamhet och kompetensutveckling för lärarna. Nu gäller att med extern finansiering garantera hög vetenskaplig nivå, samtidigt som den externa finansiärens kvalitetskrav och kursernas relevans måste beaktas. Dessa krav behöver inte stå i ett motsatsförhållande, men kan kräva flexibilitet beträffande kursnivå, och ställer krav på lärarkapaciteten. Forsknings- och utvecklingsprojekten, som finansieras med externa projektmedel, ger en god bas för kursverksamheten, även om anslagsmedel forskning måste öka om Swedesd ska kunna fortsätta medfinansiera externa projekt.

Att ESD-relaterad undervisning är sk postnormal och kräver ett nytänkande såväl gällande inlärningsmetoder som kunskapsproduktion gör att Swedesds kursverksamhet i hög grad blir experimenterande och situationsberoende. Detta kan, om erfarenheterna förvaltas väl, berika universitetets egen forsknings- och undervisningsverksamhet.

I mars 2016 fick Universitetskanslersämbetet (UKÄ) i uppdrag av regeringen att genomföra en utvärdering av universitets och högskolors arbete med att främja en hållbar utveckling. Syftet med utvärderingen var att "bidra med kunskap och nationella jämförelser av hur lärosätena arbetar med temat hållbar utveckling, samt presentera de resultat som hittills uppnåtts inom detta område. Förhoppningsvis kan utvärderingen också få betydelse för lärosätenas utvecklingsarbete." I texten om Uppsala universitet lyft två centrumbildningar fram som viktiga vid Uppsala universitet, CEMUS och Swedesd. Man skriver t ex:

"Bedömagruppen får intrycket att aktiviteterna inom dessa centra kommer lärosätets verksamhet till gagn avseende alla aspektområden. Inom ramen för Swedesds arbete har det exempelvis skett en inventering av utbildning för hållbar utveckling inom lärarutbildningen och en utveckling av en hållbarhetsprofil inom ämneslärarprogrammet pågår." (Rapport 2017:12 Universitets och högskolors arbete med att främja en hållbar utveckling. En tematisk utvärdering, del 2, s.137)

I *Handlingsplan för hållbar utveckling 2019-2021*, Uppsala universitet omnämns UKÄs utvärdering:

”En nationell utvärdering av lärosätenas utbildning inom hållbar utveckling genomfördes 2017 av UKÄ, och Uppsala universitet bedömdes ha en väl utvecklad process för arbetet med hållbar utveckling inom utbildning, och fick högsta betyg i alla tre bedömningskategorierna. CEMUS har fått ett nytt och tydligare uppdrag och samarbetet med SLU stärkts.” (Handlingsplan för hållbar utveckling 2019-2021, UU s 2).

Trots att Swedesds verksamhet lyfts fram i UKÄs utredning omnämns Swedesd inte alls i handlingsplanen för hållbar utveckling vid Uppsala universitet.

Som framhålls i UKÄs utvärdering har Swedesd utfört en inventering av utbildning för hållbar utveckling inom lärarutbildningen. Av inventeringen framgår att det finns ett behov att systematiskt utveckla undervisningsinnehållet om hållbar utveckling:

”När det gäller relationen mellan undervisningsinnehåll och kompetenser framgår det av denna inventering att flertalet kurser inom ämneslärarprogrammen behandlar flera av de globala målen som innehåll och flertalet sustainability competences, men få kursmålsbeskrivningar och innehållsbeskrivningar innefattar flertalet av de didaktiska principer som diskuteras som betydelsefulla inom utbildning för hållbar utveckling.” (Inventering av utbildning för hållbar utveckling i lärarutbildningarna vid Uppsala universitet, 2018-03-14 s. 17).

Bedömargruppen i denna utvärdering ser det som värdefullt att Swedesd bistår i ett sådant samordnande som framkommer i inventeringen och är i linje med UKÄs utredning. Swedesd har fått medel av nämnden för att utveckla och ge en kompetensutvecklingskurs för lärare men inte något övergripande uppdrag.

Vid fakultetsnämndens sammanträde den 13 juni 2019 diskuterades Swedesds basfinansiering, något som enligt protokollet gjorts vid ett flertal tillfällen tidigare. Utifrån Sahlins utredning beslutades vid fakultetsnämndens sammanträde att ge föreståndare Eva Friman i uppdrag att efter hörande av Swedesds styrelse redovisa dels en åtgärdsplan för att få ekonomin i balans, och dels förslag till framtida inriktning, organisation och finansiering (§ 11, Fakultetsnämndens sammanträde, PROTOKOLL nr 10, 20190613. Vid ett extrainsatt styrelsemöte den 21 augusti beslöt Swedesds styrelse att förorda en flytt till Vetenskapsområdet för medicin och farmaci som alternativ 1.

Sammanfattningsvis upplever vi att Swedesd är en kreativ arena och som organisation befinner sig i gränsområdet mellan universitetet och det omgivande samhället. Vi bedömer att Swedesd är en organisation som idag har fokus på kreativitet, utveckling och flexibilitet snarare än rutiner och uppföljning. Det planerade masterprogrammet skulle bli den första regelbundna grundutbildningsverksamheten. Det kan för Swedesds del innebära att samtidigt som undervisningen fyller universitetets gängse kvalitetskrav, kan kurserna berikas av erfarenheter och metoder från uppdragsutbildningen. Vidare visade det sig vid intervjuerna att det finns en osäkerhet och en oklarhet ifall Swedesds flexibilitet och kreativitet riskerar att kvävas eller begränsas. Detta är därför något som bör ses över, då denna situation också kan ses som en styrka hos en liten enhet, men samtidigt krävande för dem som utvecklar och undervisar inom de olika kursformerna.

Vad gäller uppdragsutbildningen måste man fundera på hur den akademiska standarden bibehålls samtidigt som uppdragsgivarens mål måste mötas. Här efterlyser vi kvalitetskriterier för uppdragsutbildning vid UU.

4) Bedömning av uppdragsutbildningarna

Översikt över utbildning vid Swedesd som varit med i självvärderingen och som bedöms här. I uppdragsutbildningen ingår kurser som inte arrangeras som traditionell undervisning, utan snarare som workshops, i enlighet med ESD-paradigmet.

	Kurs		Typ av kurs
1	Att leda samverkan	Campus Uppsala	Uppdragsutbildning
2	Sustainability starts with education	ESD för Enheten för universitetspedagogik	Intern lärarutbildning UU
3	ESD i Östhammars samtliga skolor	Östhammars kommun/ Campus Uppsala	Uppdragsutbildning
4	Change Project (SSwE)	Campus Gotland	Uppdragsutbildning
5	Sustainability talks writing retreat	Campus Gotland	Uppdragsutbildning
6	Introduktion i hållbar utveckling för nya masterstudenter	Campus Gotland	Uppdragsutbildning
7	Agenda 2030 för lärare, forskare och studenter	Campus Gotland	Uppdragsutbildning

Att leda samverkan

Deltagarna är nöjda med kursen och uttrycker att de har lärt sig saker och tagit med sig saker som de kommer att fortsätta med. Den ger nya perspektiv för många av deltagarna och anpassar sig för att nå ut och skapa förändring. Kursen förbättras och ändras varje år, det ligger mycket tanke och reflektion bakom upplägget, hur kursen på bästa sätt uppnått sina mål och bäst når ut till deltagarna. Målen med kursen är också tydliga men deltagarna bör inkluderas tidigare för att sätta upp mål och förväntningar.

Det finns uttryckligen anledningar till att hållbarhet och ESD inte uttrycks explicit under kursen, vilket kan ha fördelar. Detta kan dock finnas risk att deltagarna missar just detta mål med kursen i och med att ESD inte explicit uttalas.

Hur kursen använder ESD och dess principer i själva undervisningen är inte heller helt klart. Det finns förbättringspotential i hur anpassningsbar kursen är när den är i gång, exempelvis genom att dela upp gruppen utefter förväntningar eller behov.

Inkluderingen av kursdeltagarna innan kursen startar kan också förbättras. Likaså uppföljning eller inbjudan av tidigare deltagare som kan berätta om erfarenheter kring hur kursen kan omsättas i praktik. Tidigare deltagare kan även inspirera och visa hur olika slags projekt kan användas inom kursens ramar.

Det finns utvecklingspotential i användningen av nätplattform.

Sustainability starts with education

En flexibel kurs för deltagarna som kan anpassas till gruppens behov eller önskemål. En bra möjlighet för att driva ett projekt för praktisk förändring, få hjälp och träffa andra kollegor och byta erfarenheter.

Däremot är målen och vad deltagarna kan förvänta sig innan kursen lite oklara. Överlag kan förberedelser och involverande av deltagare innan kursen förbättras, detta skulle även kunna underlätta processen under kursens gång, t.ex. kunde deltagarna bättre informeras av vad som förväntas av dem, hur mycket arbete som behöver läggas ned i deras olika "change projects". På detta sätt skulle förväntningarna från deltagare och lärare vara mer exlicita och kunna synkroniseras bättre.

Inläringstekniker och arbetssätt är genomtänkta och reflekterar ESD. Utvärdering och uppföljning är också bra.

ESD i Östhammars samtliga skolor

Det finns mycket tanke och reflektion bakom kursen, vilka arbetssätt som kan användas, vilka motsättningar som finns, vilka perspektiv som bör täckas in osv., för att se vilket sätt som är mest effektivt för att nå förändring genom kursen.

Deltagarna är också engagerade och tar med sig mycket från diskussioner med varandra. Även om inkluderingen av deltagare nu är till viss del bristfällig få finns det tankar kring hur läget kan förbättras.

Som det nämns i självvärderingen så når kursen inte riktigt hela vägen till att förbättra eller möjliggöra för att ESD och hållbar utveckling får mer utrymme i skolorna.

Uppföljningen är bristfällig, det finns ingen dokumenterad rutin för att se vad som händer efter kursen eller hur det går att använda erfarenheterna i framtida kurser.

Sustainability talks writing retreat

I stora drag uppfyller kursen kvalitetskriterierna och verkar vara en lyckad och uppskattad kurs för doktorander att utveckla sitt arbete och framförallt att dela och diskutera erfarenheter

med andra forskare i samma position. Utbytet mellan olika dicipliner och nationaliteter är en stor tillgång.

Det finns utvecklingspotential i kvalitetskriteriet 3 ovan, att ha en större kapacitet och pedagogisk kompetens för att bättre närma sig doktorandernas behov.

Det verkar även vara lite oklart hur den här kursen tillämpar ESD under kursens gång, i själva ”undervisningen” samt hur den relaterar till ESD i doktorandernas arbete. Vidare verkar fokuseringen på hållbar utveckling bara bestå i det som på något sätt redan ingår i doktorandernas arbete men introduceras och utvecklas inte explicit.

Som det är skrivet i självvärderingen så finns det mer potential att hämta i utbytet och kontakterna med universitetet och de befintliga forskarna där, i syfte att skapa en öppnare miljö. Genom det kan man bättre ta vara på tillfället för fler att dela och utbyta kunskaper och därmed stärka forskning och interdisciplinära relationer. Det finns vissa brister i inkluderandet av studenter före och under kursen för att se vilka deras behov är. Detta gäller även för utvärdering och inkluderande av studenters erfarenheter inför nästa års utbildning.

Introduktion i hållbar utveckling för nya mastersstudenter

En bra introduction för studenter där utvärdering och återkoppling från både studenter och lärare visar att innehållet i kursen är användbart som en gemensam grund för både lärare och studenter under resten av utbildningen. Bra organiserad kurs med mycket engagemang för att göra en bra kurs för studenterna.

Som det står i självvärderingen så kan kursen utvecklas genom att lägga lite mer fokus på det sociala och sammanhållning då det kunde bli lite väl mycket press och stress för vissa studenter. Inkludering av studenter för att påverka kursen och upplägget för varje kurs kan också utvecklas.

Kursen verkar brista i att tydliggöra målen ”what is education for”. Det är inte helt klart hur ESD kommer in i kursen.

Det finns också utrymme för att reflektera mer och tänka över jämställdhet samt hur studenterna från olika utbildningar kommer in i kursen med olika tankar och erfarenheter och hur de kan användas efter kursen.

Uppföljning och utvärdering av kurserna är bra och används väl för att hela tiden förbättras.

Agenda 2030 för lärare, forskare och studenter

En kurs på två dagar med målsättningen att reflektera och analysera hållbarhet ur olika perspektiv i den egna forskningen. Kursen hölls på Gotlands Museum, som utgjorde en ny lärmiljö jämfört med traditionella undervisningsutrymmen vid universitetet. Deltagarna tillhörde “Sustainable Destination Development Research” group, och representerade olika

bakgrund beträffande såväl ålder, nationalitet som forskningsproblematik. Det var också denna forskargrupp som hade initierat kursen.

Kursen mottogs väl av deltagarna. Som en särskild styrka nämndes gruppens multidisciplinära och multinationella sammansättning. De huvudsakliga bättringsförslagen inriktade sig på tidsperspektivet, dvs att det behövs mera tid för att behandla frågeställningarna, och för det andra att lära sig att omsätta den nya kunskapen till handling.

Kursupplägget lämnade utrymme för diskussion och kritiskt tänkande, även om tidsaspekten samtidigt upplevdes som för pressad. Förslag till förbättring ges i självvärderingen. Ytterligare kunde tidspressen underlättas genom att till lämpliga delar utnyttja nätbaserade tjänster. I en eventuell fortsättning önskade deltagarna mera samarbete kring SDGs i undervisningen.

5) Rekommendationer för framtiden

Vi föreslår att:

1. Swedesds mål förtydligas och förankras hos medarbetarna.
2. Kursmålen för uppdragsutbildningarna vid Swedesd tydliggörs.
3. Administrativa rutiner för kvalitetsuppföljning av uppdragsutbildningen vid centret tas fram.
4. Swedesd skapar ett pedagogiskt forum där kursutveckling och pedagogik kan diskuteras.
5. Swedesd säkrar att alla kursledare har pedagogisk utbildning.

Dessutom anser vi att Uppsala universitet bör:

1. Ta fram kvalitetskriterier för uppdragsutbildning (om dessa inte redan finns).
2. Se över Swedesds uppdrag och långsiktiga placering inom Uppsala universitet.

Slutligen vill vi rikta ett varmt tack till alla som medverkat i arbetsprocessen, och då särskilt till alla dem som ställde upp i intervjuerna.

6) Bakgrundsmaterial

Fakultetsnämndens sammanträde, PROTOKOLL nr 10, 20190613 §11.

Handlingsplan för hållbar utveckling 2019-2021, Uppsala universitet, UFV 2018/1045.

Inventering av utbildning för hållbar utveckling i lärarutbildningarna vid Uppsala universitet, 2018-03-14, SWEDESD.

Kartläggning och bedömning av verksamheten vid SWEDESD samt organisatorisk placering. K. Sahlin 2019.

Modell för utbildningsutvärderingar – Fakulteten för utbildningsvetenskaper (2018/153, reviderad 2019-01-24).

Råd och tips vid planering och genomförande av utbildningsutvärderingar. Modell för utbildningsutvärderingar vid Uppsala universitet. (2015/475, 2017-02-17).

Rapport 2017:12 Universitets och högskolors arbete med att främja en hållbar utveckling. En tematisk utvärdering, del 2.

SWEDESD Education Evaluation 2019. Self-evaluation report.

Swedesds strategi 2018-2022.

Swedesds verksamhetsplan 2019.

Swedesds verksamhetsberättelse 2018.

Swedesds verksamhetsplan 2018.